

Specifičnost ove knjige upravo je posvećenost trendovima i perspektivama u razvoju obrazovanja za održivi razvoj i obrazovanja za okoliš. Ova zbirka poglavlja autora iz cijelog svijeta pruža kritički pogled na obrazovanje za održivi razvoj / okoliš i, čineći to, nastoji preispitati budućnost samog obrazovanja. Autori preispituju prijelomne događaje i odluke koje su nas dovele do mjesta gdje smo danas, kao i filozofe i teoretičare koji su (ponekad) zanemareni u traženju rješenja. Iako cilj ove knjige nije da se ponudi povijesni prikaz fenomena obrazovanja za održivi razvoj i obrazovanja za okoliš, autori, polazeći od ideje da je "dekonstrukcija uvod u obnovu" (str. 2), gledaju unatrag kako bi predložili nove načine kretanja naprijed. Prema tome, ova knjiga nudi kritike dominantnih (najčešće neoliberalnih) svjetonazora i tržišno usmjerenih obrazovnih sustava. Zato će biti zacijelo zanimljiva svima koje zanima podloga obrazovanja za održivi razvoj i obrazovanja za okoliš, ali i aktualna pitanja i teme povezane s njima.

Očigledna je ideja autora da vizija predstavljena u ova četiri dijela snažno i afektivno uzdrma naše razmišljanje. Pritom, jedina kritika jest da je knjiga snažna u viziji, ali kratka na praktičnim rješenjima. Iako zasigurno potiče na razmišljanje, čitatelji bi se mogli zapitati kako predložene promjene provesti u djelo. Materijal je ograničen na ono što autori smatraju da bi se trebalo dogoditi, a pritom pružaju izrazito malo smjernica kako da se neke od predloženih promjena zaista provedu u djelo. No to očito nije cilj ove knjige. Predstavljena vizija knjige svakako poziva čitatelja da poduzme mjere da se okoliš, održivost i obrazovanje spoje u jedno. Mnogi autori i praktičari na tome rade već

desetljećima i ova je knjiga dobar dodatak poticanju motivacije da se nastavi u tom smjeru. Nije naodmet spomenuti ni to da u prilog preporuci čitateljima da posegnu za ovom knjigom svakako ide činjenica da je knjiga nastala kao sinteza promišljanja i znanstvenog rada nekolicine najistaknutijih autora na području obrazovanja za održivi razvoj i obrazovanja za okoliš. *Post-sustainability and Environmental Education: Remaking Education for the Future* zasigurno će poslužiti teoretičarima obrazovanja, praktičarima, istraživačima, ali i svima koji su uključeni ili zainteresirani za obrazovanje za održivi razvoj i obrazovanje za okoliš, a ponajviše za njihovu filozofsku pozadinu.

Nena Vukelić

Napomena: Prikaz knjige nastao je u okviru znanstvenoga projekta *Formalno obrazovanje u funkciji održivog razvoja* (forOR, 2031), što ga financira Hrvatska zaklada za znanost.

doi:10.5559/di.29.2.09

**Sanja
Tatalović Vorkapić
MEASURING THE
PSYCHOLOGICAL AND
ELECTROPHYSIOLOGICAL
ATTRIBUTES OF HUMAN
PERSONALITY:
EMERGING RESEARCH
AND OPPORTUNITIES**

IGI-Global, Hershey, 2017., 242 str.

Knjiga je nastala kao rezultat dugogodišnjega znanstvenoistraživačkog rada autorice na području istraživanja psihofiziologije osobina ličnosti. Kako i sama autorica navodi, u hrvatskoj literaturi nakon Fulgosijeve knjige iz 1994. godine "Biološki temelji ličnosti" nisu izašle knjige koje se ba-

ve upravo problematikom bioloških temelja ličnosti, pa je autorica imala potrebu upotpuniti hrvatsku, ujedno i svjetsku, literaturu pišući knjigu na engleskom jeziku, pružajući čitateljima sveobuhvatan prikaz dosadašnjih spoznaja u domeni empirijskog ispitivanja teorijskih modela ličnosti uz pomoć psihofizioloških metoda, s posebnim naglaskom na metodu evociranih mozgovnih potencijala, koju je rabila i u svojim istraživanjima. Najveći doprinos ove knjige postojećoj literaturi leži upravo u definiranju pozitivnih i negativnih aspekata primjene metode evociranih mozgovnih potencijala u provjeri teorijskih modela ličnosti, u metodološkim preporukama za buduća istraživanja, kao i u novim, intrigantnim istraživačkim pitanjima koja svakako potiču na razmišljanje i motiviraju znanstvenike na daljnja istraživanja.

Knjiga se sastoji od pet poglavlja. U prvom poglavlju autorica uvodi čitatelja u područje biologije ličnosti i individualnih razlika, pruža sistematičan pregled relevantnih istraživanja u domeni psihofiziologije ličnosti i dominantnih teorija ličnosti te detaljno opisuje pojedine psihofiziološke metode koje se najčešće rabe u istraživanjima psihofiziologije ličnosti.

Drugo poglavlje podrobnije prikazuje biološke teorije ličnosti, od povijesnih začetaka do današnjih najutjecajnijih teorijskih modela ličnosti. Autorica detaljno opisuje Eysenkovu dimenzionalnu teoriju ličnosti iz 1967. godine, čije su dimenzije ekstraverzija i neuroticizam najviše istražene u kontekstu psihofiziologije ličnosti, i pruža pregled istraživanja biološke utemeljenosti ekstraverzije i empirijski značajnih razlika u psihofiziologiji između introverta i ekstravertata. Prikazana je i Pavlovlje-

va teorija osobina središnjega živčanog sustava iz 1955. godine, koja je vrlo važna u razvoju psihofiziologije ličnosti i na kojoj se i temelji poznata Strelauova teorija temperamenta iz 1983. godine.

U trećem poglavlju autorica upoznaje čitatelja s elektrofiziološkim metodama koje se rabe u istraživanju teorija ličnosti. Detaljno je objašnjen termin evociranih mozgovnih potencijala, razlika u odnosu na spontane EEG-valove, komponente valova evociranih mozgovnih potencijala te povezanost s pojedinim dijelovima korteksa u smislu reflektiranja neuralne aktivnosti i odgovarajućih psihičkih procesa. Autorica objašnjava i značenje vala P300, kao i paradigme koje se rabe u tim istraživanjima. Nadalje, autorica ponovno pruža sistematičan prikaz istraživanja osobina ličnosti, temperamenta te ostalih psiholoških i fizioloških varijabli pomoću evociranih potencijala te upoznaje čitatelja s najvažnijim znanstvenim spoznajama s ovoga područja.

Četvrto poglavlje ujedno obuhvaća i veći dio knjige, a odnosi se na empirijsko istraživanje odnosa između ličnosti i evociranih mozgovnih potencijala, koje je autorica provela u sklopu svoje doktorske disertacije. Cilj autoričina istraživanja bio je utvrditi mogućnost predviđanja raznih osobina ličnosti operacionaliziranih unutar okvira Eysenkove teorije ličnosti i Pavlovljeve teorije osobina središnjega živčanog sustava uz pomoć evociranih mozgovnih potencijala. U ovom je poglavlju detaljno opisana metoda cjelokupnog istraživanja i rezultati dobiveni istraživanjem, uključujući i rezultate faktorske analize i hijerarhijske regresijske analize. Autorica je istraživanjem utvrdila da su evocirani mozgovni potencijali značajan prediktor samo empatije od osobina ličnosti, no da su pojedine latencije i amplitude evociranih potencijala značajan prediktor ostalih osobina ličnosti, točnije ekstraverzije, neuroticizma, psihotocizma i socijalne poželjnosti. Kao što i autorica zaključuje, rezultati o-

vog istraživanja samo dodatno upućuju na složenost interakcije ličnosti i moždane aktivnosti.

U skladu s autoričnim navodima u petom, zaključnom, poglavlju faktorske su analize ujedno i autoričin doprinos metodologiji istraživanja elektrofiziologije ličnosti u odnosu na prijašnja istraživanja, s obzirom na to da su ovim istraživanjem utvrđene značajne međusobne korelacije osobina ličnosti. Autorica se kritički osvvrće i na zanimljiv nalaz vlastita istraživanja da su osobine ličnosti više saturirane faktorima evociranih mozgovnih potencijala u odnosu na faktore drugih osobina ličnosti, što ujedno otvara i nova istraživačka pitanja. Autorica napominje i mogućnost moderirajućeg efekta osobina ličnosti u istraživanjima efikasnosti *neurofeedbacka* te dodatno intrigira čitatelja s obzirom na dosadašnje nekonzistentne rezultate istraživanja efikasnosti u tom istraživanju.

Zaključno, knjiga autorice Tatalović Vorkapić predstavlja značajan doprinos hrvatskoj i svjetskoj akademskoj zajednici u domeni bioloških temelja ličnosti, detaljno upućuje postojeće i buduće znanstvenike i istraživače u problematiku istraživanja psihofiziologije i elektrofiziologije ličnosti te pruža vrijedne smjernice daljnjih istraživanja, istodobno motivirajući čitatelja na kritičko promišljanje postavljajući intrigantna istraživačka pitanja. S obzirom na to da je knjiga potkrijepljena empirijskim podacima u velikoj mjeri, bit će zanimljiva ponajprije istraživačima bioloških temelja ličnosti i istraživačima koji u svojem radu rabe metodu evociranih potencijala, no i široj populaciji koju zanima ovo znanstvenoistraživačko područje.

Tanja Đoić

doi:10.5559/di.29.2.10

Milan Radanović SLAVONIJO, TRIPUT SI GORILA... Kotar Podravska Slatina u Drugom svetskom ratu 1941–1945.

Zagreb: Srpsko narodno vijeće, 2019., 616 str.

Iako je od kraja Drugoga svjetskog rata u Hrvatskoj prošlo 74 godine, i dalje postoje određena područja koja se još moraju istražiti. Nažalost, i dalje se u hrvatskom društvu vode polemike o povijesnim pitanjima u kontekstu neznanstvenoga diskursa, od pozdrava "Za dom spremni" do pitanja komemoracija u Jasenovcu i Bleiburgu. U takvu kontekstu, gdje se gotovo svakodnevno u medijima iznose nove i često pseudoznanstvene interpretacije događaja iz Drugoga svjetskog rata, svako je ozbiljno historiografsko istraživanje ne samo dobrodošlo nego i prijeko potrebno za održavanje znanstvene razine hrvatske historiografije. To treba imati na umu u analizi nove knjige Milana Radanovića. Autor je rođen u Novoj Gradišci, a gimnaziju i studije povijesti završio je u Beogradu. Danas radi u Arhivu Srba u Zagrebu. Središnja tema njegova istraživanja usmjerena je prema određenim aspektima Drugoga svjetskog rata na prostoru Srbije i Hrvatske.

Knjiga *Slavonijo, triput si gorila...: Kotar Podravska Slatina u Drugom svetskom ratu 1941–1945.* podijeljena je na 34 poglavlja uz posebne dijelove "Skracenicice", "Izvori i literatura" te "Geografski registar" na ukupno 616 stranica. Prvi dio naslova knjige "Slavonijo, triput si gorila" jest stih preuzet iz zbirke partizanskih ratnih pjesama *XXI slavonska pjeva*, koju je priredio Bogdan Bosiočić, a izdana je 1978. u Podravskoj Slatini.

Autor u uvodnom djelu navodi kako njegova analiza obuhvaća kotar Podrav-